CO-SEED
CIVIL SOCIETY ACTS FOR ENVIRONMENTALLY SOUND SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT

Listë kontrolli për shqyrtimin e studimeve të vlerësimit strategjik mjedisor

Ky projekt
u financua nga
Bashkimi Evropian

WWF - me partnerët në Shqipëri, Bosnje dhe Hercegovinë, Mali i Zi, Serbi dhe Turqi - po zbaton Projektin "Shoqëria Civile Vepron për Zhvillimin Social Ekonomik mbi Bazat e një Mjedisi të shëndetshëm" (CO-SEED). CO-SEED po kontribuon në menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore duke mbështetur përmirësimet në kornizat rregullatore për të siguruar procesin e vendimmarrjes ku infrastruktura e re është më pjesëmarrëse dhe transparente. CO-SEED përqendrohet në përmirësimin e procesit të vlerësimit të ndikimit në mjedis dhe vlerësimin strategjik mjedisor, duke krijuar një rrjet të organizatave të informuara të shoqërisë civile në të gjithë rajonin dhe duke rritur interesin e mediave në zhvillimin e qëndrueshëm, miqësor me mjedisin. Si pjesë e këtij procesi, CO-SEED dhe rrjeti i saj rajonal i partnerëve të shoqërisë civile hartuan këtë listë kontrolli. Lista e kontrollit është hartuar për të ndihmuar vlerësuesit - duke përfshirë qytetarët e shqetësuar, përfaqësuesit e organizatave të shoqërisë civile, dhe zyrtarët qeveritarë Vlerësimet Strategjike Mjedisore, nëpërmjet përfshirjes së një sërë pyetjesh, përgjigjet e të cilave do të mund të jepen në të gjitha vlerësimet me cilësi të mirë.

PËRMBAJTJA

Hyrje 6
Rreth kësaj liste kontrolli 10
Si ta përdorim këtë listë kontrolli 14
Elementet e kësaj liste kontrolli
- Përshkrimi i politikës, planit ose programit 18
- Shqyrtimi i alternativave 23
- Përshkrimi i mjedisit potencialisht të ndikuar nga politika, plani ose programi 27
- Përshkrimi i efekteve madhore të mundshme të politikës, planit ose programit 30
- Përshkrimi i masave zbutëse 34

Burime ndihmëse 38

HYRJE

Vlerësimi strategjik mjedisor (VSM) është procesi i identifikimit të pasojave të ardhshme të politikave, planeve dhe programeve të ardhshme me qëllim garantimin se pasojat mjedisore integrohen me vlerësimet sociale dhe ekonomike në vendimmarrjen strategjike. Siç shpjegohet nga Shoqata Ndërkombëtare për Vlerësimin e Ndikimit (IAIA), 'ky proces i informon planifikuesit, vendimmarrësit dhe komunitetin e ndikuar për qëndrueshmërinë e vendimeve strategjike, lehtëson kërkimin për alternativën më të mirë, si dhe garanton një proces vendimmarrës demokratik.

VSM-ja duhet zhvilluar në fazat e para të vendimmarrjes strategjike për të ndihmuar në hartimin e politikave, planeve dhe programeve, për të siguruar menaxhim të matur të burimeve natyrore dhe mbrojtjen e mjedisit. Si rrjedhojë, ky është një proces i vazhdueshëm, përsëritës dhe përshtatës, rezultati i të cilit është identifikimi i alternativës më të përshtatshme për të siguruar qëndrueshmëri mjedisore afatgjatë. Kur zbatohet si duhet, ky proces lehtëson gjithashtu transparencën dhe përfshirjen, përcjell vlera demokratike dhe rrit pjesëmarrjen e publikut në zhvillimin e shoqërisë.

Megjithëse detajet e procedurave të VSM-së ndryshojnë nga njëri shtet në tjetrin, në varësi të kuadrove të ndryshme rregullatore, procesi mund të ndahet përgjithësisht në tre faza kryesore:

1. Përcaktimi i objektivave të procesit të VSM-së, së bashku me palët kyçe të interesit, duke përfshirë identifikimin e përmbajtjes së vlerësimit dhe çështjeve madhore që lidhen me propozimin dhe alternativat kryesore, që ndonjëherë njihet edhe si shqyrtim;

2. Përgatitja e analizës gjithëpërfshirës të ndikimeve të mundshme në mjedis dhe të mënyrave se si ato mund të zbuten, rezultat i të cilës është studimi mjedisor;

3. Konsultimet publike për gjetjet e studimit dhe vendimmarrja përfundimtare.

Qëllimi i studimit mjedisor VSM (studimi VSM) është ofrimi i evidencave për të mbështetur vendimmarrjen bazuar në informacione, nëpërmjet analizimit të efekteve dhe rreziqeve të mundshme të politikave, planeve dhe programeve të propozuara, si dhe sugjerimit të masave për shmangien, zbutjen ose kompensimin e ndikimeve

madhore negative në mjedis. Si rrjedhojë, studimi VSM duhet të paraqesë këshilla të specializuara, gjithëpërfshirëse, dhe objektive, nëse ndikimi mjedisor i një politike, plani ose programi të propozuar është e një niveli të pranueshëm.

Vlerësimi i cilësisë së një studimi të tillë nuk është vetëm detyrë e autoritetit publik kompetent përgjegjës për vendimmarrjen përfundimtare. Ekspertët dhe publiku i interesuar, duke përfshirë organizatat jofitimprurëse, mund të angazhohen dhe duhet ta bëjnë, duke dhënë komentet e tyre për informacionin dhe përfundimet e paraqitura në studimin VSM. Në këtë mënyrë, mund të kontrollohet dhe përmirësohet përshtatshmëria e studimit, që të shërbejë si bazë për vendimmarrjen strategjike.

RRETH KËSAJ LISTE KONTROLLI

Studimet VSM janë zakonisht dokumente të gjata. Do të ishte e nevojshme që ato të lexohen më shumë se një herë, për të gjykuar si duhet, nëse ato e përmbushin qëllimin e synuar të vlerësimit objektiv dhe të paanshëm të ndikimeve të një politike, plani ose programi të propozuar në mjedis. Për ata që nuk janë të angazhuar në fushën e vlerësimeve mjedisore, duke përfshirë organizatat jofitimprurëse dhe pjesëtarët e komuniteteve vendase, mund të jetë më e vështirë që të vlerësojnë informacionin e paraqitur në një studim të tillë dhe të reagojnë, nëpërmjet dhënies së komenteve cilësore. Kjo mund të bëjë që këta pjesëmarrës të konsiderohen si partnerë më pak të besueshëm gjatë konsultimeve, dhe komentet e tyre nuk merren në konsideratë, ose madje mendimet e tyre nuk kërkohen fare.

Tashmë janë në dispozicion një sërë dokumentesh udhëzuese, që synojnë përgatitjen dhe vlerësimin më të mirë dhe më të lehtë të studimeve të VSM. Shumica prej tyre përgatiten për specialistët e fushës dhe vendimmarrësit, dhe vetëm pak prej tyre synojnë të garantojnë që pjesëmarrësit, të cilët nuk janë specialistë të procesit, të japin mendimet më të mira të mundshme. Për të ndihmuar në mbushjen e këtij boshllëku, ky dokument synon ofrimin e udhëzimeve lidhur me angazhimin në vendimmarrjen për vlerësimet strategjike mjedisore për personat e interesuar, që nuk janë specialistë. Ky dokument do të përdoret nga organizatat jofitimprurëse dhe pjesëtarët e komuniteteve vendore, për të vlerësuar nëse të gjitha aspektet e rëndësishme të vlerësimit të ndikimit në mjedis merren në konsideratë në një studim VSM.

Kjo listë kontrolli përqendrohet vetëm në përshtatshmërinë shkencore dhe teknike të studimit mjedisor VSM. Ajo nuk është një instrument pikëzimi që do të rezultonte në vendosjen e 'notave' për cilësinë e vlerësimit. Përkundrazi, ajo ofron udhëzime për komunitetin e interesuar, për t'iu dhënë atyre mundësinë që të ofrojnë reagimet e tyre me cilësi të lartë kundrejt studimeve VSM. Duke iu përgjigjur një sërë pyetjesh, lexuesit duhet të jenë në gjendje të arrijnë në përfundimin se cilat pjesë, nëse ka të tilla, të një studimi VSM nuk

i arrijnë standardet e praktikave të mira dhe se cilat informacione mungojnë ose nuk janë vlerësuar mjaftueshëm. Në këtë mënyrë, vlerësuesit mund të formulojnë reagime konstruktive dhe të besueshme, për t'u ndarë gjatë konsultimeve publike.

Në këtë dokument nuk shqyrtohet përputhshmëria me kuadrin ligjor kombëtar, praktikat e mira ndërkombëtare, ose ndonjë kërkesë tjetër e mundshme. Përpos kësaj, në të nuk shqyrtohen as vlerësimi i cilësisë, transparencës dhe gjithëpërfshirjes së procesit të vendimmarrjes, siç përcaktohet në parimet e pjesëmarrjes së publikut, si dhe në kuadrot kombëtare përkatëse dhe konventat ndërkombëtare. Megjithatë, kjo nuk nënkupton se vlerësimi i këtyre aspekteve nuk është i rëndësishëm dhe se duhet shpërfillur. Në fakt, zbatimi i duhur i të dyja këtyre është i rëndësishëm për praktikën e mirë të vendimmarrjes mjedisore, dhe rekomandohet që vlerësuesit e studimit VSM t'i marrin parasysh ato.

SI TA PËRDORIM KËTË LISTË KONTROLLI

Me qëllim qartësinë dhe lehtësinë e ndjekjes së një studimi mjedisor, kjo listë kontrolli është ndarë në seksione specifike të dedikuara segmenteve më të rëndësishme të një studimi VSM. Rëndësia e secilit seksion shpjegohet në secilin titull, i pasuar nga një sërë pyetjesh për të cilat do të jepen përgjigje cilësore pas leximit të studimit. Përgjigjet e mundshme janë:

Nuk ka.

Kjo përgjigje është e përshtatshme, në rastet kur pyetjet janë specifike për një lloj zhvillimi ose teknologjie, që nuk është çështje e studimit VSM në vlerësim. Këto pyetje nuk kanë shumë peshë në vlerësimin e cilësisë së përgjithshme të studimit.

I përmbush plotësisht praktikate mira.

Kjo përgjigje tregon se informacioni që do të jepet si përgjigje ndaj pyetjes përkatëse është i mirëdetajuar, bazuar në të dhëna të përshtatshme dhe informacione të tjera, dhe si rrjedhojë mund të shërbejë si bazë për marrjen e vendimeve për zhvillimin. Të dhëna dhe informacione të tilla duhet të jenë të përditësuara, gjithëpërfshirëse dhe të lidhura me temën e diskutimit; si dhe të kenë të cituara si duhet burimet zyrtare dhe studimet e disponueshme bazë për shqyrtim.

I përmbush pjesërisht praktikate mira.

Kjo përgjigje tregon se studimi VSM nuk ofron informacion apo analizë të mjaftueshme, për t'iu përgjigjur plotësisht një pyetjeje në veçanti; studimi nuk i merr në konsideratë të gjitha të dhënat ose informacionin e përditësuar, kështu që para se të merret ndonjë vendim, duhen përfshirë informacione dhe vlerësime shtesë.

Nuk i përmbush praktikat e mira.

Kjo përgjigje tregon një devijim të ndjeshëm nga qëllimi i studimit VSM, duke ngritur shqetësime serioze për cilësinë e vendimit që mund të merret bazuar në informacionin e paraqitur në studim. Kjo do të thotë se këto aspekte të studimit kanë nevojë për rivlerësim ose përmirësim me më shumë të dhëna, para se të merret vendimi për zhvillimin.

Para leximit të një studimi VSM, vlerësuesit duhet të njihen me listën e kontrollit me qëllim që të kuptojnë llojin e informacionit që duhet të kërkojnë. Gjatë leximit të studimit mjedisor, përgjigjet për secilën pyetje duhet të shënohen, duke përdorur përshkruesit cilësorë të përmendur më sipër. Rekomandohet gjithashtu të mbahen shënim përshtypjet, pyetjet ose shqetësimet që lindin nga vlerësimi i secilës pyetje, për të formuluar më mirë komentet e studimit. Pas dhënies së përgjigjeve për të gjitha pyetjet, duhet të zhvillohen reagimet e sintetizuara dhe t'i paraqiten autoritetit kompetent gjatë konsultimeve publike. Është e rëndësishme që të kujtojmë se krahas mundësimit të vlerësimit kritik të studimit, kjo listë kontrolli mund të ndihmojë gjithashtu në identifikimin e shembujve pozitivë dhe praktikave të mira. Vlerësuesit duhet t'i përfshijnë ato në reagimet e tyre, pasi është po aq e rëndësishme të theksohen aspektet e punës që po ndërmerret sipas standardeve dhe praktikave më të mira.

PËRSHKRIMI I POLITIKËS, PLANIT OSE PROGRAMIT

Paraqitja e detajuar dhe gjithëpërfshirëse e politikës, planit ose programit të propozuar është e rëndësishme që të mundësojë vlerësimin e përshtatshëm të ndikimeve të mundshme. Po aq e rëndësishme është që të kuptohet qëllimi i politikës, planit ose programit për të përcaktuar në tërësi se sa i rëndësishëm është ai për shoqërinë, për të përcaktuar se si integrohet ai me qëllimet dhe objektivat e tjera, veçanërisht lidhur me arritjen e objektivave të zhvillimit të qëndrueshëm dhe objektivat e mbrojtjes mjedisore.

1 A është përshkruar qëllimi, synimi i përgjithshëm dhe rezultat e pritshme të politikës, planit dhe programit?

2 A janë përshkruar lidhjet e politikës, planit ose programit të propozuar me politikat, planet ose programet e tjera?

3 A përshkruan studimi VSM qasjen gjithëpërfshirëse të vlerësimit, duke përfshirë hapat proceduralë dhe integrimin në procesin e planifikimit?

4 A janë identifikuar qartësisht çështjet mjedisore kyçe dhe/ose të zhvillimit të qëndrueshëm dhe pyetjet e tyre kryesore për trajtim në studimin VSM, dhe a janë mbështetur ato me referenca për objektivat përkatëse lidhur me dokumentet zyrtare?

5 A janë identifikuar ndikimet mjedisore kryesore, duke marrë parasysh pikëpamjet e palëve kyçe të interesit, ku do të përqendrohet studimi VSM?

6 Në rast se disa çështje mjedisore eliminohen nga fokusi i studimit VSM (p.sh. shqyrtimi), a janë dhënë dhe shpjeguar arsyet për eliminimin e tyre?

7 A është identifikuar fushëveprimi territorial i studimit VSM (p.sh. zona që mund të ndikohet nga politika, plani ose programi) dhe a është treguar në hartë?

8 A janë identifikuar ndikimet e mundshme ndërkufitare të politikës, planit ose programit të propozuar?

SHQYRTIMI I ALTERNATIVAVE

Vlerësimi i mundësive alternative të zhvillimit është thelbësor për proceset e shëndosha të vendimmarrjes, dhe kyç për vlerësimin efikas të ndikimit strategjik mjedisor. Gjykimi i mundësive të ndryshme për të arritur të njëjtin objektiv, mund të sigurojë që të zgjidhet alternativa më e qëndrueshme, duke rezultuar në rreziqet më të pakta mjedisore dhe sociale. Mundësitë alternative përfshijnë vendndodhjen, madhësinë, teknologjinë, projektimin ose procedurat e ndryshme të operimit, si dhe një alternativë pa veprim (zero). Kjo e fundit nuk kërkon thjesht paraqitjen e situatës bazë/ekzistuese, por edhe paraqitjen e situatës së ardhshme bazuar në zhvillimin e kushteve bazë pa realizimin e një politike, plani ose programi të propozuar. Një vlerësim i duhur i alternativave përfshin përshkrimin e tyre, paraqitjen e pasojave të tyre mjedisore, dhe një shpjegim të arsyeve për pranimin ose refuzimin e tij.

1 A janë përshkruar me detaje të gjitha alternativat e sugjeruara nga politika, plani ose programi, me efektet e tyre mjedisore përkatëse?

2 A është përshkruar procesi për zhvillimin e politikës, planit ose programit, duke përfshirë detajimin e arsyeve për zgjedhjen e alternativës së propozuar?

3 A janë krahasuar alternativat e shqyrtuara dhe efektet e tyre mjedisore me situatën 'pa veprim' dhe me politikën, planin ose programin e propozuar?

4 Në rastin që VSM-ja rekomandon një rrjedhë të re alternative veprimesh, a është dhënë një shpjegim i qartë për arsyet e eliminimit të alternativës (alternativave) të propozuara fillimisht?

PËRSHKRIMI I MJEDISIT POTENCIALISHT I NDIKUAR NGA POLITIKA, PLANI OSE PROGRAMI

Vlerësimi i duhur i ndikimeve është i mundshëm, vetëm nëse kryhet analiza gjithëpërfshirëse dhe e përditësuar e kushteve ekzistuese në mjedisin ku do të realizohet politika, plani ose programi i propozuar. Është veçanërisht e rëndësishme që të ofrohet informacion i detajuar për ekosistemet dhe biodiversitetin ekzistues, pasi kjo do të ishte në dobi të zhvillimit të masave zbutëse dhe përcaktimin e përgjithshëm, nëse zhvillimi i propozuar duhet të vazhdojë. Më konkretisht, një qëllim për kryerjen e vlerësimit mjedisor është shmangia e humbjeve në tërësi të biodiversitetit ose dëmeve të paripërueshme të ekosistemeve. Në fakt, biodiversiteti dhe ekosistemet duhet të ruhen që ato të mbijetojnë, duke vijuar me ofrimin e shërbimeve, vlerave dhe përfitimeve të ekosistemit për brezat e sotëm dhe të nesërm.

1 A është përshkruar gjendja ekzistuese e mjedisit?

2 A janë përdorur të dhëna shkencore të përditësuara dhe të besueshme për analizën bazë në VSM, dhe a janë ofruar referenca?

3 A njihen të dhënat që mungojnë ose pasiguritë e mundshme?

4 A janë analizuar prirjet e shkuara dhe ato aktuale për çështjet mjedisore kyçe, duke përfshirë faktorët që ndikojnë te këto prirje?

5 A është vlerësuar dhe përshkruar evoluimi i ardhshëm i çështjeve mjedisore kyçe pa zbatimin e politikës, planit ose programit?

6 A përfshin analiza bazë në studimin VSM të gjithë zonën potencialisht të ndikuar, siç është përcaktuar gjatë fazës së shqyrtimit të VSM-së? Edhe nëse kjo sipërfaqe është më e madhe sesa kufijtë administrativë dhe/ose fizikë, si kufijtë kombëtarë, të përcaktuar në politikë, plan ose program?

PËRSHKRIMI I EFEKTEVE MADHORE TË MUNDSHME TË POLITIKËS, PLANIT OSE PROGRAMIT

Vlerësimi i ndikimeve duhet të jetë një ushtrim gjithëpërfshirës, bazuar në të dhëna të cilësisë së mirë për kushtet bazë dhe identifikimin e të gjitha efekteve të mundshme madhore të një politike, plani ose programi të propozuar. Ndikimet në mjedis duhet të përshkruhen me terma sa më të saktë që të jetë e mundur. Rëndësia e tyre vlerësohet duke pyetur nëse një ndikim është i pranueshëm në kontekstin mjedisor dhe social të një politike, plani ose programi të propozuar, duke përfshirë shqyrtimin e kushteve bazë, mundësitë alternative të zhvillimit, dhe efektet kumulative me zhvillimet e tjera ekzistuese dhe ato të planifikuara. Kriteret dhe burimet e standardeve të cilësisë, të përdorur në vlerësim, duhet të paraqiten në mënyrë të qartë, si dhe duhet të përshkruhen plotësisht arsyetimi, supozimet dhe gjykimet e vlerës, të përdorura në përcaktimin e rëndësisë. Në rastet kur informacioni bazë është i pakët ose ka paqartësi lidhur me ndikimet, gjatë përcaktimit të rëndësisë së ndikimeve duhet ndjekur qasja parandaluese.

1 A janë detajuar konfliktet dhe/ose sinergjitë e mundshme ndërmjet objektivave mjedisore në strategjitë e tjera, nëse ka, për çështje kyçe të zhvillimit të qëndrueshëm në studimin VSM, dhe a janë identifikuar dhe përshkruar objektivat e politikës, planit ose programit?

2 A është vlerësuar e gjithë gama e ndikimeve që mund të shkaktohen nga zbatimi i politikës, planit ose programit në të gjitha çështjet mjedisore kyçe?

3 A janë marrë në konsideratë të gjitha llojet e ndikimeve, p.sh. të drejtpërdrejta dhe të tërthorta, dytësore, afatshkurtra, afatmesme dhe afatgjata, të përhershme dhe të përkohshme, pozitive dhe negative, dhe kumulative?

4 A janë analizuar ndikimet e mundshme ndërkufitare?

5 A janë përshkruar qartësisht ndikimet e karakterizuara (p.sh. natyra, rëndësia, probabiliteti, fushëveprimi dhe shkalla, shpeshtësia dhe kohëzgjatja, dhe kthyeshmëria e tyre), me burimet e standardeve të cilësisë, arsyetimin, supozimet dhe gjykimet e vlerës për këtë karakterizim?

6 A është përcaktuar shkalla e ndikimeve, kur është e mundur, dhe a janë mbështetur qartësisht me evidenca, siç janë referencat për kërkime, diskutime ose konsultime të organizuara?

7 A është përshkruar qartësisht vërtetimi i vlerësimit të ndikimeve nëpërmjet llogaritjeve, shembujve dhe referencave, me burimet e standardeve të cilësisë, arsyetimin, supozimet dhe gjykimet e vlerës për këtë vlerësim?

8 A janë përjashtuar ndikimet e ndonjë çështjeje mjedisore kyçe nga vlerësimi, dhe a janë detajuar qartësisht arsyet për këtë përjashtim?

9 A janë përjashtuar komponentë të politikës, planit ose programit nga vlerësimi, dhe a janë detajuar qartësisht arsyet për këtë përjashtim?

10 A janë përshkruar qartësisht metodat, qasjet, teknikat dhe mjetet e përdorura për vlerësimin e ndikimeve?

11 A janë përshkruar pasiguritë e mundshme në vlerësimin e ndikimeve, duke përfshirë se cili është efekti i tyre i pritshëm në vendimmarrjen objektive?

12 Nëse në vlerësimin e ndikimeve janë përdorur supozime, a janë justifikuar ato qartësisht (p.sh. shembuj të ndikimeve nga aktivitete të ngjashme në zona/vende të tjera, dhe referenca për literaturën)?

13 A janë dhënë përfundimet dhe rekomandimet nga studimi VSM në mënyrë të paanshme, të qartë dhe a përshkruajnë qartësisht: (i) çfarë rekomandohet, (ii) përse rekomandohet, (iii) çfarë veprimesh nevojiten, dhe (iv) kush duhet t'i kryejë ato?

PËRSHKRIMI I MASAVE ZBUTËSE DHE MONITORIMI

Qëllimi i vlerësimit të ndikimit strategjik mjedisor është parashikimi i ndikimeve të rëndësishme mjedisore dhe sociale të një politike, plani ose programi të propozuar me qëllim shmangien e humbjeve në tërësi të biodiversitetit ose dëmeve të paripërueshme të ekosistemeve. Si rrjedhojë, zbutja është një element kyç i vlerësimit të ndikimit mjedisor. Shqyrtimi i duhur i masave zbutëse ndjek gjithmonë këtë hierarki:

I Shmangia e humbjes së pakthyeshme të biodiversitetit/ dëmtimeve të ekosistemeve, nëpërmjet shqyrtimit të alternativave për politikën, planin ose programin e propozuar, që mund të kërkojnë heqjen dorë përfundimisht nga ideja e propozuar;

II Minimizimi i humbjes/dëmtimeve të ekosistemeve, nëpërmjet kërkimit të zgjidhjeve alternative, që mund të kërkojnë ndryshimin tërësor të politikës, planit ose programit, ose riprojektimin e disa prej elementeve të tij;

III Zbutja e ndikimeve të pashmangshme, nëpërmjet masave të ndryshme zbutëse për rikthimin e burimeve të biodiversitetit dhe ekosistemeve;

IV Kompensimi për humbjen e pashmangshme, nëpërmjet zëvendësimit të paktën të vlerës së njëjtë të biodiversitetit.

Masat zbutëse miratohen vetëm kur nuk është e mundur shmangia e ndikimeve, nëpërmjet zgjidhjeve ose ndryshimeve alternative për projektin e politikës, planit ose programit të propozuar. Masat zbutëse të propozuara duhet të mbështeten me evidenca për përshtatshmërinë dhe efikasitetin, duke përfshirë ilustrimin e suksesit të tyre dhe efekteve anësore në raste të ngjashme. Do të ishte mirë që angazhimi i qartë i zhvilluesit të projektit për zbatimin e masave zbutëse dhe kompensuese të shprehet sipas afateve kohore dhe kostove bashkëlidhur.

1 A janë përcaktuar qartësisht masat për parandalimin, reduktimin dhe/ose kompensimin e ndikimeve madhore negative të sugjeruara nga studimi VSM për të gjitha ndikimet kryesore?

2 A janë identifikuar ndikimet që nuk mund të zbuten?

3 A janë identifikuar masat zbutëse që lidhen me ndikimet, duke përfshirë masat ndërkufitare (p.sh. a është e qartë se ndikimet do të zbuten nga një masë e dhënë)?

4 A është caktuar qartësisht përgjegjësia për zbatimin e masave zbutëse?

5 A është detajuar plani i monitorimit në studimin VSM?

6 A janë përcaktuar qartësisht treguesit për monitorimin bazuar në informacionin bazë, objektivin, dhe ndikimet e mundshme të identifikuara nga studimi VSM?

7 Në rastet kur monitorimi mund të tregojë ndikime madhore negative, a i përcakton studimi VSM qartësisht angazhimet për ndërmarrjen e veprimeve si përgjigje ndaj këtyre ndikimeve negative?

8 A është përcaktuar një plan se si do të informohen palët e ndikuara të interesit për këto ndikime negative?

9 A përfshihet monitorimi i ndikimeve të mundshme ndërkufitare në skemën e sugjeruar të monitorimit?

10 Nëse po, a është e qartë se si vendi i huaj potencialisht i ndikuar do të informohet për rezultatet e monitorimit dhe përfshirjen në veprime si përgjigje ndaj efekteve negative?

BURIME NDIHMËSE

Kryerja e një studimi VSM nëpërmjet pyetjeve në këtë listë kontrolli do të tregojë nëse ai e arrin qëllimin e tij, për të siguruar se politika, plani ose programi i propozuar nuk dëmton në mënyrë të pakthyeshme mjedisin, dhe rekomandon masa zbutëse për lehtësimin e ndikimeve madhore të pashmangshme. Lista e kontrollit është konceptuar, për të mbështetur ata që nuk janë profesionistë në fushën e vlerësimeve të ndikimit strategjik mjedisor, për t'u angazhuar në mënyrë konstruktive dhe të besueshme në procesin e vendimmarrjes. Fatkeqësisht, të gjitha shqetësimet dhe pyetjet e ngritura nga organizatat jofitimprurëse dhe komunitetet vendore mund të mbeten pa përgjigje. Po ashtu, mund të ketë edhe pamjaftueshmëri në procesin e vlerësimit strategjik mjedisor që lidhet me qëllimin e kësaj liste kontrolli, si cilësia e procesit të pjesëmarrjes së publikut, që e kufizon shumë aksesin në vendimmarrjen mjedisore. Në rast se kjo ndodh, më poshtë paraqiten disa burime që janë të disponueshme për publikun:

Konventa e Aarhusit.

Konventa për Aksesin në Informacion, Pjesëmarrjen e Publikut në Vendimmarrje dhe për Aksesin në Drejtësinë për Çështjet Mjedisore, e njohur në gjuhën e folur si Konventa e Aarhausit, i jep publikut të drejta dhe iu ngarkon Palëve Kontraktuese dhe autoriteteve publike detyrime lidhur me (i) aksesin në informacion, (ii) pjesëmarrjen e publikut dhe (iii) aksesin në drejtësi. Konventa lidh të drejtat mjedisore dhe të njeriut, si dhe llogaridhënien qeveritare dhe mbrojtjen mjedisore, duke u përqendruar në ndërveprimin ndërmjet publikut dhe autoriteteve publike në një mjedis demokratik. Komisioni i Përputhshmërisë u krijua për monitorimin e përputhshmërisë me dispozitat e Konventës nga Palët individuale. Pjesëtarët e publikut mund të bëjnë 'komunikata' për përputhshmërinë e Palës me Konventën.

Më shumë për Konventën e Aarhusit:

http://www.unece.org/env/pp/introduction.html

Detajet se si të dorëzoni një komunikatë lidhur me përputhshmërinë, si dhe të rishikoni ato që keni dorëzuar në të shkuarën:
http://www.unece.org/env/pp/pubcom.html

Konventa e Bernës.

Konventa për Ruajtjen e Florës dhe Faunës së Egër dhe Mjedisit Natyror të Evropës, e njohur në gjuhën e folur si Konventa e Bernës, është një instrument ndërkombëtar ligjor detyrues në fushën e ruajtjes së natyrës, e cila mbulon të gjithë trashëgiminë natyrore të kontinentit evropian. Konventa synon të sigurojë ruajtjen e specieve të florës dhe faunës së egër dhe habitateve të tyre, duke iu kushtuar vëmendje të veçantë specieve në rrezik zhdukjeje dhe të cenueshme. Si rrjedhojë, Palët Kontraktuese ndërmarrin të gjitha masat e përshtatshme, për të siguruar ruajtjen e habitateve të specieve të florës dhe faunës së egër, duke përfshirë vendimet për zhvillimin. Mekanizmi i monitorimit, i njohur si sistemi i dosjes së rastit, u krijua për t'i mundësuar OJF-ve, komunitetit shkencor dhe qytetarëve të dorëzojnë ankesa për shkelje të mundshme të Konventës.

Më shumë për Konventën e Bernës:

https://www.coe.int/en/web/bern-convention

Detajet se si të dorëzoni një shqetësim për përputhshmërinë, si dhe të rishikoni dosjet e rasteve në të shkuarën:
https://www.coe.int/en/web/bern-convention/monitoring

Konventa Espoo.

Konventa për Vlerësimin e Ndikimit Mjedisor në Kontekst Ndërkufitar, e njohur në gjuhën e folur si Konventa Espoo, përcakton detyrimet e Palëve Kontraktuese për vlerësimin e ndikimit mjedisor të aktiviteteve të caktuara në fazë të hershme të planifikimit. Gjithashtu, ajo iu ngarkon shteteve detyrimin e përgjithshëm për njoftimin dhe konsultimin me njëri-tjetrin për të gjitha projektet madhore në shqyrtim, që kanë gjasa të sjellin ndikime mjedisore negative madhore përgjatë kufijve. Komisioni i Zbatimit u krijua për shqyrtimin e përputhshmërisë së Palëve me detyrimet e tyre sipas Konventës. Pjesëtarët e publikut dhe organizatat jofitimprurëse mund t'i dorëzojnë Komisionit informacion nëse kanë shqetësime për përputhshmërinë e një Pale me Konventën.

Më shumë për Konventën Espoo:

http://www.unece.org/env/pp/introduction.html

Detajet se si të dorëzoni një shqetësim për përputhshmërinë, si dhe të rishikoni ato që keni dorëzuar në të shkuarën:

http://www.unece.org/env/eia/implementation/implementation_committee.html

CO-SEED
CIVIL SOCIETY ACTS FOR ENVIRONMENTALLY SOUND SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT

Për më shumë informacion:

CO-SEED
www.co-seed.eu

Email: info@co-seed.eu
Tel: +387 36 830 270

Koordinator Projekti:
WWF – Turqi

Partnerët e Projektit:
INCA - Instituti për Ruajtjen e Natyrës në Shqipëri, Shqipëri
Udruga Dinarica, Bosnjë-Hercegovina
Green Home, Mali i Zi
BPSSS - Shoqata e Serbisë për Mbrojtjen dhe Studimin e Zogjve, Serbi
WWF Adria - Kroaci

Ky projekt
u financua nga
Bashkimi Evropian

Autori i fotografisë:
Goran Šafranek (COVER)
WWF (fq. 1, 5, 10, 13, 14, 15, 25, 29, 33, 37, 39)
Michel GUNTHER (fq. 9, 21, 27)
Andrija Vrdoljak (fq. 3, 11, 17, 19, 23, 27, 31, 35)
ACD Systems Digital Imaging (fq. 7)

Ky botim u mundësua me ndihmën e Bashkimit Evropian. Përmbajtja e këtij botimi është përgjegjësi e vetme e partnerëve zbatues të projektit CO-SEED dhe në asnjë mënyrë nuk pasqyron këndvështrimet e Bashkimit Evropian.

THIS PROJECT
IS IMPLEMENTED
IN PARTNERSHIP
WITH: